

Den alternative modellen for personlighetsforstyrrelser i DSM-5

Psykiatriveka 2017

Benjamin Hummelen

Seksjon for behandlingsforskning, Avdeling for forskning og utvikling

Forskergruppe personlighetspsykiatri

Klinikk psykisk helse og avhengighet,

Oslo universitetssykehus

Innhold

Benjamin:

- Problemer med den «offisielle» modellen for personlighetsforstyrrelser i DSM-5 (= DSM-IV).
- Den alternative modellen for personlighetsforstyrrelser i DSM-5 (AMPD)
 - B. Trekkmodellen
 - A. Personlighetsfungering

Tore Buer Christensen:

- Presentasjon av SCID-AMPD-I
- Live intervju
- (ICD-11)

Personlighetsforstyrrelser i DSM-IV/5

10+1 kategorier

- Unnvikende
- Avhengig
- Tvangspreget
- Schizotyp
- Schizoid
- Paranoid
- Borderline
- Antisosial
- Narsissistisk
- Histrionisk
- PD NOS/Uspesifisert PF

Problemer med nåværende PF diagnosesystem

- Mye overlapp mellom PF kategoriene
- De generelle kriteriene er dårlig operasjonalisert
 - Tankemønster, affektivitet, mellommenneskelig fungering og impuls kontroll
- Noen PF diagnoser har lav prevalens i klinikken eller brukes ikke
- Uspesifisert PF er blant de mest vanlige PF diagnosene
- Bare spesialiserte behandlingsprogrammer for noen få PF kategorier

Alvorlighetsgrad vel så viktig som type

Den alternative modellen for personlighetsforstyrrelser I DSM-5

Kriterium A: Personlighetsfungering

Kriterium B: Personlighetstrekk

Kriterium B

25

Personlighetstrekk

Kriterium B

5 domener

- **Negativ affektivitet**
- **Distansering**
- **Antagonisme**
- **Manglende hemning**
- **Psykotisisme**

1. Negativ affektivitet

1. Emosjonell labilitet
2. Engstelighet
3. Separasjonsfrykt
4. Underdanighet
5. Fiendtlighet
6. Perseverasjon

0

Beskriver i svært liten grad
eller ikke i det hele tatt

1

Beskriver i
noen grad

2

Beskriver i
moderat grad

3

Beskriver
i stor grad

2. Distansering

1. Tilbaketrekning
2. Unngåelse av intimitet
3. Anhedoni
4. Depressivitet
5. Innskrenket affektivitet
6. Mistenksomhet

3. Antagonisme

1. Manipulering
2. Løgnaktighet
3. Grandiositet
4. Oppmerksomhetsøkende
5. Ufølsomhet

4. Manglende hemning

1. Uansvarlighet
2. Impulsivitet
3. Distraherbarhet
4. Risikotakende
5. Rigid perfektjonisme (mangel på)

5. Psykotisisme

1. Uvanlige oppfatninger og opplevelser
2. Eksentrisitet
3. Kognitiv og perseptuell dysregulering

Kriterium B

- **Negativ affektivitet**
- **Distansering**
- **Antagonisme**
- **Manglende hemning**
- **Psykotisisme**

Kriterium A

Personlighetsfundering

Nivå av personlighetsfungering

Selv-fungering

- **Identitet**

- Selvopplevelse
- Selvaktelse
- Emosjonell bredde og regulering

- **Måltrettethet**

- Evne til å forfølge meningsfylte mål
- Konstruktive, prososiale indre verdier for atferd
- Selvrefleksiv fungering

Interpersonlig fungering

- **Empati**

- Forståelse og verdsettelse av andres opplevelser og motivasjoner
- Toleranse for perspektiver som skiller seg fra ens egne
- Forståelse av effekten egen atferd har på andre

- **Nærhet**

- Forbindelsers dybde og varighet
- Ønske om og evne til nærhet
- Hvordan gjensidig respekt gjenspeiles i atferd

Nivå av personlighetsfungering

0 = Ingen eller lite svekkelse

1 = Noe svekkelse

2 = Moderat svekkelse

3 = Alvorlig svekkelse

4 = Meget alvorlig (ekstrem) svekkelse

Toward a Model for Assessing Level of Personality Functioning in *DSM–5*, Part I: A Review of Theory and Methods

DONNA S. BENDER,¹ LESLIE C. MOREY,² AND ANDREW E. SKODOL¹

¹*Department of Psychiatry, University of Arizona College of Medicine*

²*Department of Psychology, Texas A & M University*

Nivå av personlighetsfungering

- Alvorlighetsgrad av personlighetspatologi
- Kjernekomponentene i personlighetspatologi
- Erstatte de generelle kriteriene
- Endringssensitive aspekter (?)

Nivå av personlighetsfungering: Nivå 0.

Det sunne selvet

- **Identitet:**

- Opplevelse av en selv som unik med klare grenser mellom selv og andre (sense of self)
- Stabil selvfølelse og evne til realistisk å vurdere seg selv
- Evne til å regulere en stor variasjon av emosjonelle reaksjoner

- **Måltrettethet (self-direction):**

- Evne til å forfølge sammenhengende og meningsfulle kortsiktige- og langsiktige mål
- Anvende konstruktive og prososiale indre standarder for adferd (verdier)
- Evne til å reflektere over seg selv på en produktiv måte

Nivå av personlighetsfungering: Nivå 0. God interpersonlig fungering

- **Empati**

- Forstå og anerkjenne andres opplevelser og motivasjoner
- Ha toleranse for forskjellige perspektiver
- Ha forståelse for virkningen av egen atferd på andre

- **Nærhet**

- Varighet og dybde av positive relasjoner
- Ønske og kapasitet for nærhet
- Gjensidighet i relasjoner

Nivå av personlighetsfungering: Nivå 3.

Alvorlig svekkelse av selvet

- **Identitet:**

- Svak opplevelse av autonomi og egenvilje; opplever mangel på identitet eller tomhet
- Skjør selvaktelse som lett påvirkes av ytre hendelser.
- Emosjoner kan skifte raskt

- **Måltrettethet (self-direction):**

- Har vansker med å sette seg og/eller oppnå personlige mål
- Indre normer for adferd er uklare eller motstridende. Livet oppleves som meningsløst eller farlig
- Vesentlig svekket evne til å reflektere over og forstå egne mentale prosesser

Nivå av personlighetsfungering: **Nivå 3.**

Alvorlig svekkelse i interpersonlig fungering

- **Empati**

- Evnen til å vurdere og forstå tanker, følelser og atferden til andre mennesker er vesentlig begrenset.
- Er generelt ikke i stand til å vurdere alternative perspektiver.
- Er forvirret over eller ikke oppmerksom på egne handlingers innvirkning på andre.

- **Nærhet**

- Evnen til å ha positive og varige forbindelser er vesentlig svekket. Sterk overbevisning om at man fullt ut trenger intime relasjoner, og/eller forventninger om å bli forlatt eller mishandlet.
- Følelser rundt å involvere seg nært med andre veksler mellom frykt/avvisning og desperat behov for relasjoner.
- Liten grad av gjensidighet: Samarbeid blir ofte forstyrret eller avbrutt fordi det oppfattes som at man blir avvist og oversett av andre.

Takk for
oppmerksomheten!